

Zbigniew Kaźmierczak

Tendencje utopijne w doktrynie mistycznej Eckharta i Jana od Krzyża

[résumé]

Celem referatu jest pokazanie źródeł, natury i konsekwencji tendencji utopijnych w idei odosobnienia (Eckhart) i nocy ciemnej (Jan od Krzyża). Wyróżniam dwie tendencje tego rodzaju:

1. tendencja utopijna w planie aksjologicznym;
2. tendencja utopijna w planie poznawczym.

W planie aksjologicznym tendencja ta polegałaby na radykalnym stopniu samoprzezwyciężenia, które obaj mistycy postulują, w planie poznawczym – na projekcie teologii apofatycznej i związanych z nimi niemożności.

Źródłem tendencji utopijnych u obu myślicieli jest radykalny dualizm; ich konsekwencją – pojawienie się komplikacji w ich światopoglądzie teistycznym. W przypadku planu aksjologicznego konsekwencją tych tendencji utopijnych jest zanegowanie idei łaski i uznanie swoistego automatyzmu zjednoczenia, który przymusza Boga do zjednoczenia się z duszą; w przypadku planu poznawczego – uwikłanie się w paradoks, w którym, z jednej strony, głosi się niepoznawalność Boga, a z drugiej, uznaje zakładaną w samej idei Objawienia jego poznawalność.